

5693. #5.
D. O. M. A.
DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICO-
POLITICA

DE
JURISDICTIONE,

QVAM
DECRETO ET AVTHORITATE
MAGNIFICI ICTORVM ORDINIS
IN ANTIQVISSIMA ELECTORALI ACADEMIA
HEIDELBERGENSI,

SUB PRÆSIDIO
VIRI MAGNIFICI, EXCELLENTISSIMI, ET CONSVLTISSIMI
DN. JOH. WOLFGANG.
TEXTORIS,

J. U. D. CVRIÆ ELECTORALIS
ASSESSORIS FACVLTATIS JURIDICÆ
ANTECESSORIS PRIMARI, NEC NON p.t. DECANI,
PATRONI AC FAVORIS SVI ÆTERNVM
COLENDI,

PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & Privilegia

DOCTORALIA legitimè consequendi

Publico & Solenni Eruditorum Examine submittit

HENRICVS BECK

Simerâ - Palatinus.

Ad diem Martii, horis, locoque solitis.

iss. jur. civ.

HEIDELBERGÆ,

IS SAMVELIS AMMONII, VNIV. Typog.

ANNO M DC LXXXI.

299,8

700.

a

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DN. CAROLO
D.G. COMITI PALATINO S.R.I.
ARCHITESAVRARIO, ET PRINCIPI
ELECTORI, DVCI BAVARIÆ,
&c. &c.

PATRIÆ PATRI.

PIO. FORTI. FELICI. INCLYTO. DOMINO. SVO.
CLEMENTISSIMO. HANC. INAVGVRALEM. DE.
JVRISDICTIONE. DISPVATIONEM.
DEVOTE. SACRAT.

FAXIT. ILLAS. S. S. TRINITAS. VT. SERENI-
TAS. VESTRA. JURISDICTIONEM. A. MAJO-
RIBUS. ACCEPTAM. AD. SUOS.
HEREDES. FELICISSIME.
TRANSMITTAT!

SERENITATIS ELECTORALIS

subjectissimus & devotissimus
servus

HENRICVS BECK.

BONO CUM DEO.

THESIS I.

Inter ardua difficiliaque juris argumenta haud ultimum obtinet locum tractatus Jurisdictionis, nulla enim est totius Juris Civilis materia in qua, mutando, variando, corrigendo, versando, plus sibi licere existimaverint Interpretes, dum eam quisque ad suam sententiam accomodare studuit, ac quemadmodum de Archimede literis proditum est quod sphaerae & cylindri rationem in cujus inventionem praeter aliis ingenii vires exercuerat sepulchro suo incidere in votis habuerit; Sic omnes fere quos tulit hoc seculum nostrum felicissimum, difficillimae hujus materiae Interpretes, quasi columnam & statuam, ex interpretatione Jurisdictionis vel legum sub titulo Jurisdictionis contentarum emendatione, tanquam perenne ingenii sui monumentum ambitiose sibi quaesiverunt, in idque ad stuporem usque adeo intenti fuerunt, ut quemadmodum superstitiosi quidam astrologiae studiosi arbitrantur, quod omnia rerum fata astris suis sint inclusa, sic & nobilissimam Juris doctrinam, titulo Jurisdictionis, tanquam thesaurum pretiosissimum obsignatam, adseruari opinati fuerint; quae cum animo verso hujus rei pertractandae me diffidentia incessit, praedictaeque materiae difficultas mihi suggererebat illud Celsi subsisto! quia verò in magnis voluisse sciat est, hoc aggressus sum opus eam potissimum intentione, ut in hac sententiarum varietate mihi

una eaque certa esset, quam imposterum sequi possem, & cum in hoc luxuriantes seculo summa sit eligendi difficultas, & paucis ea contingat felicitas, ut dextrè queant dijudicare quid distentera lupinis, ideo annue cœptis ô bone Jesu!

Thef. II.

Jurisdictio itaque dicta est à jure, quod à jubendo descendit, nam jura secundum Festum jussa dicuntur, & dicere, quod Latinis non tantum loqui, sed & imperium & potestatem dicendi, ut aliquis inde effectus resultet, significat, ut derivata dictare & dictator declarant. Non ergo jus à Justitia appellatum est, nec huic obsistit Ulpianus in l. 1. ff. de J. & J. ibi enim non de derivatione Grammatica uti ego, sed Philosophica intelligi vult vocabulum Juris, de quibus præ aliis vid. Calvin. Lexic. Jurid. voce Jus.

De hisce deducta Jurisdictio complures significationes induit, & quidem (1) Latissime omnem quo in significato Paurmeisterus scripsit librum de Jurisdictione Imperii Romani, id est, de potestate regendæ & administrandæ Reipublicæ Romano Germanicæ, quibus nimirum & quomodo ea competat, & hoc qui facit Jus publicum describere dicitur, id est, jus illud quod ad statum, formam & regimen ejusque Reipublicæ pertinet (2) Tam νομοθεσίαν seu juris constituendi, quam δικαιοδοσίαν seu juris reddendi potestatem l. 7. §. fin. ff. de Offic. Procons. Proconsul enim plenissimam, id est, eandem quam Prætores, tum singulis postulantibus juris reddendi tum Edicti proponendi potestatem habuit (3) Sumitur pro νομοθεσίᾳ Prætoribus & aliis magistratibus concessa. uti in l. 13. ff. de Legib. Ubi ita Ulpianus: quoties lege aliquid unum vel alterum introductum est, bona occasio est, & cætera quæ tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione, vel certè Jurisdictione suppleti, nam vox statuere hoc numero accipienda pro leges ferre (4) Usurpatur pro

ea politicæ potestatis parte quæ consistit in reddendo jure tam judicando quam exequendo in causis sive civilibus, sive criminalibus, sed hoc rariùs contingit & crebriùs significat statuendi juris tantùm quàm exequendi potestatem, & quidem in civilibus solummodò *l. 4. ff. de Jurisd.* (5) Uti *δικαιοδοσία* seu juris statuendi potestas consistit 1. in facto cujus sit omninò generis cognoscendo, antequam jus in genere positum facto huic individuo rectè applicari possit, 2. in statuendo de facti jure & 3. statuto jure exequendo; ita jurisdictionis vox itidem tantùm sumitur de primo membro *l. 5. ff. de re jud.* (6) Ponitur pro Edicto quod Prætor pro modo potestatis constituendi juris sibi tributæ proposuit *l. 7. de Jurisd. l. 2. C. de cond. ins. ubi vid. Gothofred.* (7) Pro ipso effectu *δικαιοδοσίας* nimirum jus dicentium sententia & decreto; sic in *l. 1. ff. si quis jus dic. non obtemper.* magistratibus concessum esse dicitur defendere Jurisdictionem, id est, sententiam suam pœnali judicio, & ead *l. §. 1. qui quod extremum est in Jurisdictione non fecit,* dicitur pro eo qui non paruit sententiæ adde *l. 3. de offic. ejus cui mand. Jurisd.* ibi alienam Jurisdictionem exequitur. (8) Pro jussu solummodò Prætoris vel ædilium *l. 5. de V. O.* ita ut excludatur jussus judicum datorum (9) Sumitur pro loco, causis, & personis in quo, de quibus, & in quas. Jus dicitur *l. 18. l. ult. ff. de Jurisd.* (10) Pro lege & jure circa quod reddendum jus dicentis potestas versatur sic in *§. 1. Inst. de fideicom. hered.* dicitur fideicommissarum hæreditatum præstationem tractu temporis conversam esse in assiduam Jurisdictionem id est, perpetuum & validum jus & *l. 23. C. ad S. C. Vellej.* nominantur antiquæ Jurisdictionis retia.

Thef. III.

Cum ergò promiscuus vocabuli usus pro ratione subje-

Et convenienter excipiendus sit, & dispositio omnis quantumvis generalis & indefinita secundum subjectam tamen materiam & naturam rei de qua disponitur intelligenda sit & restringenda *cap. sollicit. 6. X. de major. & obed. l. 14. §. 4. locat. cond. & ibi Bartol. & Salycet.* adeò etiam ut verba ratione subjectæ materiæ ad sensum improprium trahi debeant, etiam in negotiis quorum stricta est interpretatio *d. l. 14. §. 4. l. decem 116. de V. O. Everhard. in loco à subjecta materia n. 7.* Excipiam quoque dicto modo vocabulum Jurisdictionis idque hic sumam, in quarta & quinta significatione quâ designat eam potestatis politicæ partem quæ consistit, in jure reddendo, tam judicando quàm exequendo, in causis sive civilibus, sive criminalibus; Ut verò illa accuratiùs cognosci possit, cui competat & qualia ejus sint jura, rem altiùs exordiar & quod ajunt ab ovo repetam.

Thef. IV.

Et quidem horribilis iste dirusque protoplastorum lapsus, quo uno bolo omnes paradisi perdidere delicias omnesque suos posteros suæ culpæ reliquere hæredes ex sacris pandectis notior est, quam ut ejus proluxa narratione humana mens satis alias turbata magis ad huc confundi debeat, quicquid ergò in ea materia de primæva protoplastorum conditione, de creatione ad imaginem Dei, de libero arbitrio & aliis disputari solet, Theologis discutienda relinquo, hoc tantùm dolendum homines eo lapsu proh dolor! prostratos de sublimi rerum omnium cognitione in abyssum crassissimæ ignorantix, eò magis inculpandæ quod pœna sit inobedientix non defectus naturæ & quia noluerunt vivere in rerum omnium congruentia cum voluntate Dei, cum poterant, postmodum debuisse contrarios Deo & propriæ suæ saluti, quamvis noluisent. Tantùm enim abest ut pristinæ virtutis reliquias

reliquias excolere, & sepultas sub ignorantiae cineribus sapientiae scintillas excitare laborarint, ut potius eas penitus extinguere & male vivendo funditus eradicare summa vi nisi fuerint.

Thef. V.

Ne itaque summa cum infimis misceri, aequa iniqua perinde haberi, latrocinia, caedes, adulteria, committi, rationis ductum facessere, insculptam divinitus animis legem violari, ac denique mortalium genus intercidere penitus, aut in extremam saltem nequitiam vergere oportuisset, huic inquam malo sapientiores praecavere volentes, in id intenti fuere, ut homines externo aliquo principio contra internam inclinationem ad bene agendum cogerentur, ut tractu temporis virtutibus imbuti & a vitiis abducti, actiones in potestate habere inciperent, ut non tantum ad mandatum superioris actiones suas juxta virtutes componere cogerentur, verum etiam, ut continua assuetudine spontaneo motu ad eas inclinarent, adeoque citra coactionis molestiam virtutes sectari possent. Nam alias ni hoc factum & rectores civitatum seu jus dicentes instituti essent, feriores feris vivere-mus vitam, non mordentes tantum; sed & vorantes alios alii, & magistratus si abstuleris perierunt omnia, non urbes stabunt, non agri, non forum, nec quicquam aliud, evertentur omnia, & fortioris esca fiet quilibet infirmior.

Thef. VI.

Unde patet communem humani generis in hac civili societate beatitudinem esse ultimum finem imperantium, & sicut post discretas civitates cuilibet propositus scopus est beata vita; sic communis beatitudo humani generis, communis & ultimus finis fuit & adhuc est omnium civitatum conjunctim consideratarum. Quare ut theoreticus subsistit si in contemplationibus

repe-

repererit subjectum adæquationis, sic obtenta civium felicitate, tanquam fine, politicus ulterius progredi & præscriptos suæ disciplinæ practicæ limites transilire non debet. Cæterum licet cuilibet & omnibus civitatibus finis sit beatè vivere, eam tamen beatitudinem, non omnes civitates in eadem re collocant, aliæ quippe potentiam amplam & imperium in vicinos populos, aliæ divitias, aliæ voluptates, aliæ denique virtutis omnigenæ exercitium cum rerum sufficientia conjunctum, credunt esse illam felicitatem sibi propositam.

Thef. VII.

Quodcunque ergo facit ad obtinendum propositum civitatibus finem, sub politicæ potestatis est dispositione, ei quippe in cives seu civitatis partes, & ipsas partium res, eminentiùs aliquod competit dominium, communis boni causa, quàm dominis singulis & hoc est, quod vulgò dicitur: in res singulorum majus esse dominium Regis ad bonum comüne, quàm dominorum singularium, & Reipublicæ quemq; magis obligari, quàm creditori; Quo sensu Philo dixit: argentum, aurum, & quæ pretiosa alia apud subditos custodiuntur, eorum qui regnant magis esse quàm possidentium. Nec dominium hoc tantùm in Jurisdictione, protectione & administratione consistit, ut quidam putant; sed in libera potestate dominica, alienatione, & quolibet modo de rebus subditorum disponendi juxta exigentiam Reip. Æquitas ejus non ex privatis, sed publicis rationibus metienda est, quod à singulis non satis distinguitur, qui jus hoc ad privati juris rationes exigunt, ideoque ut iniquum & tyrannicum averfantur. Privatæ rationes sunt quæ Titii aut Mævii, publicæ quæ non tam ipsorum quàm omnium licet cum privatorum istorum damno, respiciunt utilitatem, ita, ut leges & rationes minores cedant majoribus: lex quidem est, alteri

alteri suum non esse auferendum, sed est alia superior salutem publicam esse procurandam, quæ illam non attendit. Privatas rationes attendunt iudices, publicas autem, privatis postpositis, ubi aliter fieri non potest supremi magistratus, qui si boni sunt privatas nunquam negligunt si pariter publicis possit satisfieri, publicas autem si prudentes sint semper præferunt, ubi non, nisi privatis rejectis, Respublica potest juvari.

Thef. VIII.

Vis ergo ipsa Imperii propter salutem publicam instituti, sufficientem Principi titulum præbet ex justa causa (quæ scilicet cum necessitate & utilitate publica conjuncta sit, ne alias auferendo bona Majestas plus obis privatis quam Reipublicæ profit) utendi bonis suorum subditorum. Imminente necessitate quæ non patitur, ut indictio fiat & collecta Princeps per manus injectionem divites compellere potest ad mutuandam pecuniam, prout in Belgio aliquoties factum testatur Gail. lib. 2. Obs. 5. obtinendæ pacis causa remittere damna subditis illata, exclusis illis ab omni actione, ita tamen ut si unus alterve damnum passi sint, publica contributione serventur indemnes, si verò plures ut indemnificatio fieri non possit, sine ulla refusione pretii. Extruendi fortalitii causa subvertere agros privatorum, refuso tamen pretio à communitate ut cujus bono fit fortalitium, ejus aliquali etiam incommodo levetur damnum tertii. Repeto: Cum finis civitatis ab Imperantibus ad id institutis, omninò procurari debeat, finis autem ille, id est, felicitas civilis societatis consistat in eo, ut cives virtutis opera exercent in vita omnibus fortunæ bonis sufficienter instructa: Itaque & Majestas ejusmodi civitatis concurrente justâ causa facere, omittere, vetare, jubere, permittere poterit,

B

quic-

quicquid ad illam obtinendam facit, licet cum damno & dispendio rei familiaris privatorum, quicquid verò istuc non facit & sine quo scopus ille obtineri potest, illud ad potestatem Majestatis politicæ non pertinet, adeoque peccat illa si quidem istuc usque imperium suum extendat incivilitatis partes.

Thef. IX.

Quia vero magnus numerus hominum per distinctissimas oras diffusus in unam civitatem coire, ac uno imperio digeri nequivit, separatas sibi constituerunt civitates, formamque regiminis elegerunt prout temporum conditio admisit, quæ verò causæ fuerint προκαταρκτικαί sive quibus moti & impulsus homines primò in civilem societatem coaluerint, apud publicistas controversum est: Ut omittam ridiculam illorum opinionem, qui aut ignis miraculo, aut artis culinariæ sive coquinariæ ergo, aut dulcedine Musices ab Orpheo excitatæ eos coivisse somniant, sunt alii qui putent exinde ortam civitatem, quod viribus potentiores sibi subjecerint minus validos, & exemplum ponunt in Nimrodo quem ob id Politicorum patrem vocat Laurentius Pignorius, quò etiam Tacitus inclinare videtur, qui 3. *annalium* postquam inquit exui æqualitas cœpit, & pro modestia ac pudore ambitio ac vis incedebat, proveniêre dominationes; ubi *adde Forstner*. Idque factum dicunt divina permissione propter commune bonum, & vitium violentiæ purgatum fuisse per longissimum consensum, seu dissensum tandem transivisse in consensum.

Thef. X.

Alii existimant non quidem vi externa coactos fuisse homines ad civilem societatem ineundam, sed bonos verentes ne à malis injuriis afficerentur, spontè in societatem coivisse,

coivisse, quò etiam inclinât *Hugo Grotius de jur. B. & P. lib. 1. c. 4. §. 7.* dum inquit primò homines non Dei præcepto sed spontè adductos, experimento infirmitatis segregum familiarum adversus violentiam, in societatem civilem coivisse; alii denique arbitrantur homines in civitatem sese coadunasse, ad mutuò sublevandam indigentiam, quam hæctenus sparsim viventes senserant, cùm quibus conveniunt re ipsa & cæteri, eò omnes tendentes factas fuisse societates civiles, ut eò meliùs esset conjunctim viventibus.

Thes. XI.

Nulla tamen harum assertionum adæquatam causam explicare videtur, aliàs sequeretur si per Adami lapsum in vitia non defecisset humanum genus, nullam futuram fuisse civitatem, quod falsum est, utique enim futurus fuisset certus quidam ordo & distinctio parentium & imperantium, æquè ac inter angelos bonos & malos, quorum alii aliis utique subsunt, gradibusque invicem distinguuntur *1. ad Thess. 5. c. 4. v. 16. ad Coloss. 1. v. 16.* Principis Dæmoniorum mentio fit *Matth 9. vers. 34.* quem principatum post peccatum non prius acquisivit, sed secundùm conditionem quam ante habuit retinuit, adeo ut Politia inter dæmones & concordia sit qualis inter latrones. *Joh. Wier. Reges, Duces, Marchiones & Comites Internales recenset, cui adde Aüerum process. B. contra J.* assertum meum insuper evincunt pueri & fœminæ, qui ut ab aliis regantur & manuducantur ob imbecilliores adhuc consultandivim necesse habent, quod sanè discrimen in hominibus etiam non lapsis animadvertere licuisset, cùm & ipse Salvator noster nullo licet peccato contaminatus sapientia profecisse scribatur; ordo autem talis citra societatem nequicquam potest constitui; regenda ergò tum etiam fuisset societas sed imperio blandissimo, domicilia propria, &

distincta domicilia in distinctis familiis futura fuissent per universum orbem.

Thef. XII.

Arripienda itaque sententia Aristotelis, qui vult hominem naturâ esse animal *τὸ πολιτικὸν*, id est, innato naturæ instinctu ad civilem societatem ferri, adeoque hominem omni licet malorum metu absente, natura nihilominus civilem hanc societatem appetere; Ad stipulatur huic Cicero *lib. 1. offic.* quando ait: Ut apum examina non fingendorum favorum causa congregantur, sed cum congregabilia natura sint fingunt favos, sic homines ac multò etiam magis naturâ congregati adhibent agendi cogitandique solertiam. Non tamen hoc affirmare volo si qui civitati alicui certæ se non addicant, sed felicitatem suam in vita solitaria invenire possint, uti olim fuerunt Anacheretæ & Helychitæ imò & Patriarchæ quidam, eos committere quid contra naturam, utpote, quæ civilem societatem non præcisè præcepit, sed tantùm hominem ad in ea felicitatem suam inveniendam idoneum produxit cum certa ad eam inclinatione, ita ut hominem dicam natura animal *πολιτικὸν* eo sensu quo *Seneca epist. 92.* naturâ animal mundum & elegans. Nec etiam negabo instinctum illum naturalem per alias causas impulsivas, nimirum conjunctionem sanguinis, vitæ consuetudinem, bella &c. maximoperè fuisse promotum & excitatum ad in eundas societates complures & diversas ut dictum.

Thef. XIII.

Cum verò homines (ut è diverticulo in viam iterum veniam) civili beatitudine fruituri coiverint, eatenus Republicam constituunt quatenus sunt idonei regi per magistratus & judicia, non verò quatenus ad aliud quid apti, & qua-

quatenus simpliciter homines, sunt subjectum & materia Civitatis, cui proforma est Respublica, quia verò civitatis finis est in beatitudine & felicitate vivere, ideò necesse est ut in ea viventium corrupta natura non tantùm lenibus remediis, sed & si nihil hisce proficiatur acriori vi refrænetur, & intra virtutis orbitam coërceatur mediante Jurisdictione, quæ cùm sit accidens, subjectum quod ipsi det esse inquirendum esse patet, & quidem subjectum primum, proprium & adæquatum, non id quod per participationem influit, ac proinde nequit accidentibus cognoscendi principia suggerere.

Thef. XIV.

Ex quo sequitur incassùm laborasse illos qui Jurisdictionis naturam ex Prætoris, Proconsulis, vel denique cujusvis magistratus, quibus non formaliter ac primò, sed per participationem competit, officio seu Jurisdictione, hætenus dimensi sunt, negari enim non potest fuisse Respublicas, & adhuc consistere posse, ubi Majestas præ paucitate civium non indigeat magistratum, uti etiam initio civitatis Romanæ omnia manu à solis Regibus gubernabantur *Pomponius l. 2. §. 1. de Orig. Jur.* quis quæso hic Jurisdictionem ex potestate magistratum definiet? Et si illi disputatores ad Romuli & sequentium Regum tempora ubi ignoti Proconsules, ignoti civilium & criminalium rerum magistratus, respicerent, credo nullam ibi fuisse Jurisdictionem assererent, aut certè ex magistratum potestate non esse definiendam jurisdictionem tandem agnoscerent, estque extra dubium, si status nostrorum Principum & civitatum redigendus esset ad normam Jurisdictionis quam Jus Civile Romanum supeditat, nihil aliud posse effici, quàm juris quæsi per tantum tempus summotionem; Ratio ejus, quod cum facies

illa Romani Imperii penitus immutata sit, nec Majestas amplius resideat penes quem antea fuit, hinc & Jurisdictionis natura aliter ac olim explicari debeat. Quis enim ignorat Carolum Magnum Imperatoresque Romanos multos in Imperii consortium adscivisse quidem magistratus, sed hos duntaxat ad solam vel urbis, vel provinciarum rerumque ad illas pertinentium administrationem cum precaria & temporanea potestate Jurisdicendi adhibuisse: Quod vergente Caroli Magni proseropia quum Francorum Regum auctoritas magis magisque invilesceret posterioribus Imperatoribus postmodum aliter placuit, quippe qui magistratus à se creatos alio modo admiserunt in imperii consortium adsignatis ipsis provinciis quas jure fermè eodem haberent quo Imperator haberet eas quas sibi retinuerat.

Thef. XV.

Quid ver multis opus est verbis? In omni Republica quæ proprio imperio regitur esse oportet qui jus in universo statutum partibus applicet, seu jus reddat singulis, atque hanc constituti Juris singulis reddendi potestatem Jurisdictionem appello, quæ nihil aliud hoc loco est quam potestas administrandæ justitiæ, quæ cum in omni Republica sit necessaria experiar quod nam sit ejus primum & adæquatum subjectum, id est, in quo hæc potestas essentialiter ac primò consistat; ut igitur hæc potestates est in omni Republica perpetua & ut dixi necessaria, perpetuum quoque desiderat subjectum & essentialic, tale vero subjectum non possunt esse magistratus inferiores quia possunt abesse à Republica, ac quatenus sunt tales habent potestatem precariò à Majestatis arbitrio dependentem, sed tantum superiores imperantes, seu Principes; primò enim populus Campanus se, urbem Capuam, agros, delubra Deum, divina humanaque, omnia

omnia dedit in ditionem Populi Romani *Livius*. qui & ipse postea in Principem omne suum imperium Lege Regia contulit *l. 1. ff. de constit. Princip.* ut & alii quos major vis aut honorifica de Principe opinio ad id adduxit.

Thef. XVI.

Neque adstipulandum illis, qui volunt omne summum imperium independens non esse, sed proximè à consensu, suffragio & voluntate populi vel expressa, ut in regnis Electi- tiis, vel præsumta, ut in regnis successivis dependere, eique radicaliter, fundamentaliter inesse & cohærere, ita ut ab eo avelli non possit, ratione vero administrationis & exercitii spectare ad summum Magistratum, cui commendatum sit à corpore Reipublicæ, adeoque formam cujusque Imperii essentiali- am & subjectum adæquatum non esse vel Monarchi- am, vel Aristocratiam vel Democratiam sed, formas has esse solummodò accidentales; Verum enim verò ut taceam, in statu populari & democratico dici non posse regimentoti populo esse demandatum à se ipso, quod absurdum & hoc casu formam regiminis omninò statui debere esse essentiali- am, ac sine contradictione dici non posse Primo quid in aliquo consi- derari & tamen habere respectum dependentiæ & participa- tionis ab alio, hoc tantum quæro, cum extra omne dubium sit positum, reperiri ejus generis homines quam plurimos, quos, ut loquitur Seneca *cap. 5. de vit. beat.* in numerum pecorum & animalium redegit hebes natura & ignoratio sit, ita ut in homines quasi cogidebeant, ut ille ni fallor, Plau- tus fatur, quomodo hi cum ne quidem sigillatim sibi queant consulere, quid in rem communem sit, quisque adeo sum- mæ rerum præficiendus dispicere valebunt? *vid. H. G. d. Jur. B. & P. l. 1. c. 3. n. 8.*

Th. XVII.

Thef. XVII.

Et quidem prædicta reddendi juris potestas si confideretur in Majestate tanquam subiecto suo adæquato cui immediate competit, tùm ea per omnia rerum genera in quibus jus statutum reddi necesse est, diffusa esse deprehenditur, estque occupata tam circa criminalia quàm civilia. Nam profectò Jurisdictio in tali subiecto adæquato considerari omninò debet, si enim consideretur quatenus est in magistratibus, tùm eius nomine interdum solam notionem, interdum & exequendi potestatem & utramque interdum incivilibus solummodò, interdum in criminalibus venire videmus, prout, supra *thes.* 2. jam explicatum & in sequentibus adhuc dicetur. Nec obstat quod in Jure Romano de rebus criminalibus statuendi potestas plerumque non veniat & comprehendatur sub nomine Jurisdictionis, sed huic semper opponatur sub nomine meri Imperii *vid. Vinn. tract. de Jurisd. c. 1. n. 1.* mihi enim de re potiùs quàm verbis sollicito formam & regimen Reipublicæ Romanæ & nomina in ea usitata tam exactè considerare non lubet sed ex ipsis ratiocinari principiis; porrò in omni facto tum civili tum criminali hæc potestas ex partibus obiecti vel est facti de quo disceptatur cognoscendi, de facto cognito statuendi, vel denique statuti exequendi.

Thef. XVIII.

Factum principiò cognoscendum est cuius sit omninò generis, ut jus in genere statutum individuo rectè applicari possit, quæ potestas cognoscendi Notio in jure dicitur *l. 99. ff. de verb. sig. l. 5. de re jud.* vel specialius cognitio seu quæstio facti *l. 1. §. 4. ff. ad SC. Turpill. l. 18. in princ. ff. ad Municip.* & quidem facti quæstio ideo, quòd quale sit factum individuum cognitor tantùm possit dicere legislator non possit, si verò de facto constet etiam de jure facti statuendum est

est

est & definiendum an sit justum vel injustum, frustranea enim esset omnis cognitio, inanisque omnium legum tenor, si de facto cognito non statueretur, vel quod verbis in lege quasi meritis essem ejus re ipsa non fierem compos, & hæc potestas statuendi in jure propriissimè Jurisdictio dicitur l. 4. ff. de Jurisd.

Verum neque cognitione neque definitione juris perficitur reddendi juris potestas, nisi etiam ipso actu quod statum fuit executioni demandetur, quæ executio vel potestas exequendi, id quod dixeris pro Jure Imperium appellatur, l. 3. 4. ff. de Jurisd. l. 1. ff. de Offic. ejus cui mand. & ratione termini seu finis jurisdictionis extremum in jurisdictione l. 1. §. 1. ff. si quis jus dicent. non obtemp.

Thef. XIX.

Quæ Notio, Jurisdictio & Imperium sunt partes potestatis essentielles quæ in Principe copulatæ in magistratus inferiores etiam separatim diffundi possunt, ita ut Titius cognoscat, Mævius statuatur, Sempronius exequatur, sive res criminales sive civiles sint, neque in Majestate hæc separare opus est, promiscuè enim in omni negotio jus & constituit, & reddit & exequitur. Quia vero innumera civium negotia hoc non patiuntur, subordinari aliquos oportet, qui Majestati in iis expediendis opitulentur pro modo potestatis in hac vel illa objecti vel Jurisdictionis parte ipsis attributæ. Non solum enim potest Majestas Jurisdictionem omnem & universam vel partem eius demandare, ut dictum, sed & in certas personas de omni causa, vel in Titium & Caium de una specie, ut de injuria vel stipulatione. Quod ut eò meliùs pateat omnesque difficultates rejiciam, jurisdictionis objecta ex suis generibus constituam, suntque vel Ecclesiastica,

C

fiastica,

fiastica , Civilia & Criminalia , hinc Jurisdictio Ecclesiastica , Civilis & Criminalis.

Thef. XX.

Jurisdictio Ecclesiastica est quæ Ecclesiastico magistratui competit in causis Ecclesiasticis *c. 11. c. si clericus, e. cum sit generale, c. licet & tt. de foro compet. Auth. Statuimus C. de Episcop. & Cleric.* Secularis quæ Civili seu Seculari competit magistratui in negotiis secularibus, *text. in Ord. Cam. Imp. p. 2. Tit. 1. in pr. vers. doch sollen daneben ic.* Quæ Secularis vel est contentiosa vel voluntaria; Contentiosa, quæ vi Imperii in invitos & contendentes ac in propriis territorii limitibus exercetur. *l. 2. ff. de Offic. Proc. ubi Dd.* Voluntaria quæ in volentes juxtà solam ipsorum petentium voluntatem ubi vis locorum exercetur, ut in emancipationibus, manumissionibus, & similibus actibus spontè susceptis *d. l. 2. ff. de Offic. Proc.* Item propria & aliena, propria est quam quis suo jure seu vi muneris publicè delati non beneficio alterius exercet *l. 5. l. 6. ff. de Jurisd.* aliena rursus in mandatam & prorogatam, mandata est quam quis beneficio & concessione eius in quo principaliter seu proprio jure residet exercet *l. 5. 6. 16. & 17. ff. de Jurisd.* circa quam hæc regula tenenda. Quæcunque specialiter lege, Scto, vel Constitutionibus Principum tribuuntur mandata Jurisdictione non transferri, quæ verò jure Magistratus competunt, mandari posse *l. 1. ff. de Offic. ej. cui mand. Jurids.*

Thef. XXI.

Prorogata est quæ competit ex submissione partium voluntaria dum nullatenus ei qui non habet *l. 3. C. h. sed jurisdictioni eius cui ea concessa se subjiciunt, & fit vel expressa liti.*

sa litigantium conventionem, quando eligunt alium judicem cui subiecti non sunt *l. 18. ff. de Jurisd. l. 1. C. eod.* vel re ipsa & tacito consensu per litis contestationem, quando reus exceptionem fori omittens in judicem consentit, cui, si litis contestatio accessit, prorogatio facta est, *l. nemo 4. C. de Jurisd.* vel inducitur autoritate legis per Reconventionem, per quam actor qui reum iudicio convenit tenetur coram eodem iudice, tametsi non suo à reo conventus stare & respondere *l. cum Papinianus 14. C. de sentent. & interlocut. omn. jud.* Denique ratione diversorum iudicum in separatam, Concurrentem, & Communem. Separata quando alii de aliis personis *l. 6. C. de Jurisd. causis, l. fin. d. t.* quantitativis *l. 11. ff. eod.* & locis *l. 2. ff. de Offic. Jurid.* cognoscunt, ubi hoc tenendum neminem adversus alterum præventionem uti posse. Concurrentem cum eadem causæ plurimorum magistratum cognitioni subiectæ sunt & hic præventioni locus est, ut is sit iudex qui primus citavit *l. 30. de Jud. l. pen. de Jurisd. l. 14. & Auth. seq. C. de Sentent. & interloc.* Communisquam illi qui simul de aliqua causa cognoscere debent, habent, nec unus sine alio Judicare potest *l. 37. de re jud.* uti fit in collegiis ubi pluralitas votorum inspicitur *l. 19. ad Municip. l. 36. de re jud.*

Thef. XXII.

Jurisdictio Criminalis versatur circa res quibus secundum jus civile poena gladii imponitur *per l. 3. de Jurisd.* ita tamen ut sub nomine gladii quævis gravior coërcitio comprehendatur, imò nec poenæ pecuniariæ à gradibus graviorum coërcitionum, planè excludendæ, prout vult *Vinn. in suo tractat. de Jurisd. c. 1. n. 5.* Quod certè obtinet si loquamur pro subiecta nostra materia sensu politico, quò res Criminales

minales sunt quas qualis qualis pœna insequitur, ubi tamen notandum, si quæstio sit cui aliquo in loco competat merum Imperium quod nunc vulgò appellatur Centena, hæc minimè procedere sed distinguendum esse inter Centenam plenam vel universalem, & restrictam, limitatam, & particularem; Prior si alicui competat, tùm habebit, omnium omninò criminum etiam leviorum coëctionem, quandoquidem ut plurimum exercetur conjunctim cum jure territoriali. Si verò tantùm posterior, quæ ut plurimum separata est von der Landes Fürstlichen Obrigkeit/ & in alterius territorio plerumque etiam exercetur tùm Criminalium rerum appellatione regulariter veniunt quatuor delicta grandiora die vier haupt Ruegen/ als / Mord/ Brand/ Nohtzucht und Diebstall.

Thef. XXIII.

Porro pœnam quæ crimina insequitur vel personâ vel rebus pendimus, rebus quando pœna pecuniaria imponitur, ut in lege Aqualia, Deposito, Furto. Personâ, quando vel honor personæ vel salus afficitur, honor si existimatio læditur *l. pen. de extraord. cognit.* Salus, quando corporis affligitur incolumitas, idque interneccione corporis, vel sine interneccione, interneccione quando prorsus conficitur homo §. 2. *Inst. de pub. jud. l. capitalium 28. de pœn.* Sine interneccione aut integro, aut corrupto corpore pœna infligitur *l. 6. §. fin. l. 7. l. 8. & l. 28. §. cetera pœna & §. seq. de pœn.* integro quando fontes vel carcere, (sumpto sensu politico) continentur vel regione & loco exesse jubentur & quidem salva civitate, aut amissa, illud relegatione, hoc deportatione contingit qua vita civilis adimitur *d. l. 8. l. 17. de pœn.* Corrupto corpore pœna
luitur

illud ita unitum & conjunctum sit cum Jurisdictione, ut hæc duo ratione personæ cui ambo competunt, indissolubili vinculo inter se copulata & nexa ita sint, ut alterum ab altero divelli non possit *l. ult. ff. de Offic. ejus cui mand.* uti nihilominus nominibus distincta sunt ita & re ipsa sunt diversa actusque Jurisdictionis & Imperii distincti, ita ut neque quod Jurisdictionis est Imperio, neque quod Imperii attribui debeat Jurisdictioni *Vinn. Illust. quest. lib. 1. cap. 8.* solum exequendi potestatem merum imperium nominarunt & quia hoc in magistratibus Romanis evenit meri & mixti Imperii nomina produxit, neque putandum ratione Criminalium merum Imperium appellari, merum imperium enim est potestatis non objecti *l. 3. ff. de Jurisd.*

Thef. XXVI.

Quomodo vero ratione criminalium tantum meri imperii nomen profluxerit paucis videbimus. In Urbe Roma adeoque Orbe Romano summam potestatem initio Reges habuere postea Consules, inter quos Valerius Publicola Fasces submitit populo & lege lata effecit ut à Consulibus provocatio esset, neve possent injussu populi in caput civis Romani animadvertere *l. 2. §. 16. ff. de Orig. Jur.* alios ergò eam in rem constitui obtinuit populus nimirum Quæstores Parricidii (quo vocabulo omne homicidium apud veteres intelligebatur) & Triumviros Capitales, Quæstores maleficia inquirebant & manifesta ex officio puniri curabant. Triumviri tantum præerant executores sententiis ab illis latis, sub se habentes ministeria Carnificum per quos eas executioni dabant (credibile enim omninò est in tanta orbis terrarum domina superiores aliquos his etiam ministeriis

riis

riis præfuisse, uti adhuc hodie apud Turcas insolens non habetur si Bassæ aliive viri Principes ad necandos aliquos deputentur) qui Triumviri solùm merum imperium habere dicebantur, non quasi in criminalibus non æquè ac in civilibus ante executionem causæ cognitio necessaria esset, ac suffecisset imperasse alliga ad palum, cæde, ure, seca. Sed quia ipsi gaudebant tantùm exequendi potestate, statuendi verò & cognoscendi in criminibus decorati erant alii. Dicitur ergò merum imperium quia purum & per se solum est alterius rei mixturam non habens, oppositivè nimirum ad imperium quod Juris Consulti mixtum & non merum appellant & Jurisdictioni cohæret inest, subservit; Scimus enim merum propriè dici de eo quod purum est & solum, ut vinum quod aqua non dilutum, & merum jus Gentium quod non mixtum cum præceptis civilibus l. 31. *pr. Depositi*. Sic & dicitur mera conditio in dando, mera conditio in faciendo ad differentiam mixtæ ex utraque l. 82. *vers. sed nos neque ff. de condit. & demonstrat.*

Thef. XXVII.

Atque sic criminalium rerum Jurisdictio à Consulibus transit ad populum, cujus consensu illi magistratus constituti quorum quidam jus dicerent, non aliter tamen ac populus vellet ut Quæstores, quidam jus statutum exequerentur, ut Triumviri. Si porro ut in Criminalibus sic etiam in Civilibus cognoscendi & exequendi potestas fuissent sejunctæ, tum hæc posterior eodem planè modo merum imperium appellari potuisset, sed quoniam ratione subjecti cui competunt hæ duæ potestates semper sunt unitæ, hinc uno nomine mixtum imperium appellantur, ut sic concurrentium

rentium potestatum conjunctio mixti imperii nomen pro-
 diderit; Quo intuitu ante Valerium, potestas de capite ci-
 vis dici potuisset imperium mixtum. Hinc porrò ratione
 subjecti continentis nihil interest num civilem aliquem ac-
 tum adscribas mixto imperio an Jurisdictioni, num dicas im-
 perium inesse, servire Jurisdictioni, an Jurisdictionem Impe-
 rio; Sic mixti imperii exemplum est Bonorum possessio,
 de qua Prætor, utpote re civili & statuere potuit, & exequi
 statutum, aliud exemplum est licentia dandi judicis quo-
 niam Prætor & statuere poterat dandum judicem & re ipsa
 dare. Sed inquis cur ergo Ulpianus in *d. l. 3.* eam tribuit
 Jurisdictioni? Respondi modo nihil referre, tùm animad-
 vertendum à fine hanc licentiam judicis dandi Jurisdictio-
 nem appellari, non per se, Prætor enim ipse rebus cogno-
 scendis impar subsidiaria judicum opera, tanquam medio
 ad finem cui destinata erat utebatur, unde hæc licentia à
 fine cui serviebat jurisdictionis nomen adscivir. Atque hæc
 pauca (Saturnina deliramenta nihil curanti) de hac materia
 dixisse sufficiat, exemplo Jurisconsulti *l. 17. ff. de jure Pat.*
 rectiùs sentientium judicio salvo, Illi verò, sine
 quo, omnis Jurisdictio manca,

Soli Gloria.

F I N I S.